

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın ^{Değişikliği} *Çevre Şehircilik Ve İklim Bakanı Murat KURUM* tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

Milattan önce 10 bin yılından günümüze varana kadar bölgede yerleşik olan tüm uygarlıklardan, inançlardan ve halklardan tarihi ve kültürel kalıntıları sular altında bırakan, Hasankeyf ve çevresini yok etme riski yüksek olan Ilısu barajı, Türkiye ve dünya kamuoyunun güçlü itirazlarına rağmen faaliyete başlamıştır. Ekonomik ömrü bir asrın altında olan barajın açığa çıkardığı ekolojik, kültürel ve tarihsel yıkımın durdurulması, ekolojik ve çevresel sorunlara çözümlerin sunulması, bölge halkının maruz kaldığı sosyo-ekonomik zararların tazmin edilmesi gerekmektedir.

Tarihi Hasankeyf'in eski yerleşim birimi ile Dicle Nehri kıyısındaki köy ve yerleşim yeri Ilısu Barajı nedeniyle su altında kalmıştır. Ancak su seviyesi yükseldikçe yeni sorunların açığa çıktığı dönem dönem gözlenmekte ve kamuoyuna yansımaktadır. Eylül 2020 tarihinde Ilısu Barajı'nın koruma altındaki 900 yıllık Küçük Saray'a doğru su sızdırması nedeniyle barajın doluluk oranı yüzde 80'e indirilmiş ve su seviyesinin azalması sonucunda barajda çok sayıda balık ölümüne yol açılmıştır. Ilısu Barajı'nın sularının yükselmesiyle, Eyyubiler dönemine ait yaklaşık 900 yıllık tarihi bulunan Küçük Saray'ı su basmış ve koruma altında bulunan fakat duvarları su sızdıran sarayın metrelerce su altında kaldığı görülmüştür. Bölgedeki toprak ve kayaç yapısının benzer sızıntılar için olası durumlara yol açabileceği ve özellikle mevsim geçişlerinde toplu balık ölümlerinin yaşanabileceği ifade edilmektedir. Suların çekilmesi veya su seviyesinin indirilmesi durumunda ise birçok bölgede balçık alanlarının açığa çıktığı ve bu durumda bazı riskler içerdiği kamuoyuna yansımıştır.

Ekolojistler, çevre aktivistleri, sivil toplum kuruluşları ve halkın mücadelesine rağmen GAP projesi kapsamında yapılan Ilısu Barajı Hasankeyf'in tarihi birçok yapısını beton altında bırakmıştır. 12 bin yıldır çeşitli uygarlıklara alan olmuş ve korunmuş açık bir ören yeri olan bu bölgenin pervasızca ortadan kaldırıldığı bir süreç yaşanmıştır. Paletli iş makineleri ve dinamitlerle yapımı tamamlanan barajın yarım yüzyıl içinde büyük bir beton çöpü açığa

ıkaracağı bilinmelidir. Kasım ayında adı Veysel Eroğlu olarak değiştirilen ılısu Barajı, 12 bin yıllık tarihi Hasankeyf ile birlikte 199 köyü su altında bırakmıştır. Tarihi antik kenti su altında bırakan baraj ayrıca, Dicle Nehri'nin de nehir statüsünün yok edilmesine ve yapay gölet statüsüne dönmesine neden olmuştur. Suyun birikmesiyle barajın oluşması sonucunda Diyarbakır, Batman, Siirt, Bitlis, Mardin'in zirai ilaçlamaları ile atık suları ve hatta katı atıkları bu glete biyolojik arıtma olmadan bırakılmaktadır. Yine katı ve evsel atıkların da artıma olmadan söz konusu glete dökülmesi Dicle Vadisi'ndeki birçok canlı türünü tehdit etmektedir. Balık ölümlerinin devam ettiği baraj göletinin kollarından biri olan Batman ayı'nda da geçmiş dönemde toplu balık ölümleri yaşanma ve doğal yaşam savunucuları bu doğa kırımını protesto etmiştir. Elektrik retimi ve kuraklığa bağlı olarak devam eden su çekilmeleri ve baraj göletinde nlem alınmaması nedeniyle canlı ölümlerinin devam ettiği kamuoyuna yansımıştır. Baraj göletinin yayıldığı alanın genişliği ortaya çıkabilecek doğal ve kültürel hasarın riskini arttırmaktadır. Doğal ve arkeolojik bir SİT alanı olan bölgedeki tüm canlı türlerinin korunması gerekmektedir. Ekonomik mr bir asrın altında olan barajın açığa çıkardığı ekolojik, kültürel ve tarihsel yıkımın durdurulması, ekolojik ve çevresel sorunlara çözümlerin sunulması, bölge halkının maruz kaldığı sosyo-ekonomik zararların tazmin edilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1) ılısu gletine evre illerinden zirai tarım ilaçları ve evsel atıkların herhangi bir arıtma yapılmadan karıştığına dair kamuoyuna yansıyan bilgilere dair bakanlığınızın bir incelemesi olmuş mudur?
- 2) Glete su taşıyan dere ve çaylardan atık arıtma sistemleri kurulmuş mudur? evre il ve bölgelerden atıkların baraja ulaşmaması amacıyla hangi tedbirler alınmıştır?
- 3) ılısu barajının faaliyete geçtiği 2020 yılından bu yana bölgedeki balık ölümlerinin arttığına ilişkin kamuoyuna yansıyan haberlere dair bir incelemeniz mevcut mudur? Bölgede toplu balık ölümlerinin nedenleri nelerdir?
- 4) ılısu barajının açığa çıkardığı ekolojik ve çevresel sorunlara dair bakanlığınızın bir araştırması mevcut mudur?
- 5) ılısu barajının geri dönüşü mümkün olmayan ekolojik etkilerini durdurmak amacıyla baraj faaliyetinin durdurulmasına yönelik bir faaliyetiniz olacak mı?
- 6) Hasankeyf ve çevresinde baraj yapımı nedeniyle ortaya çıkan g, yeni yapılar ve diğer sosyo-ekonomik dönüşüm nedeniyle zarara uğrayan halkın zararı tazmin edilmiş midir?